

Suzanne Osten är regissör och sedan 1971 konstnärlig ledare för Unga Klara vid Stockholms Stadsteater; en av Sveriges genom åren mest uppmärksammade scener.

Nedanstående artikel publicerades i Dagens Nyheter den 28 april och återges här med Suzanne Ostens samtycke, vilket Teaterförbundet tackar henne för.

HAR STOCKHOLM INTE RÅD MED UNGA KLARA?

Suzanne Osten, regissör

I 30 år har jag varit konstnärlig ledare för Unga Klara, men frågan är om jag kommer att vara det så länge till. Mitt sätt att arbeta, utforskande och nyskapande, anses nämligen alldeles för dyrt i dagens kulturklimat.

Unga Klaras uppdrag

Unga Klaras uppdrag är att göra nyskapande teater, oftast med perspektiv på barn och ungdom. Vi har också en särskild syn på den konstnärliga arbetsprocessen, där vi arbetar undersökande och i nära samspel med vår publik i så kallade referensgrupper. Genom åren har vi gett Teatersverige ett stort mått av förnyelse genom de många skådespelare, regissörer, teaterchefer, författare, administratörer och forskare som passerat här. Människor som delat med sig av sina erfarenheter från det universitetslabb Unga Klara fungerar som. Vårt arbete, och de människor som passerat här, har satt kraftiga avtryck i svensk teater. Och 2006 skapade vi rubriker över hela världen när vi med föreställningen »Babydrama« lyckades bevisa att sinnet för teater finns inbäddat i människan från allra första början. Att också en sexmånaders baby kan skilja mellan teater och verklighet, och att de

blir fascinerade och upplivade av att se en talad, sjungen och agerad teaterföreställning.

Vivica Bandler, som anställde mig 1971, sa att stora scenen är konstnärernas heliga mjölkko. Intäkterna från stora scenen bär kostnaderna för de mindre scenerna. Men hon lärde mig också avantgardets betydelse för kon. Det är en växelrörelse.

Arbetsklimatet

Men arbetsklimatet har förändrats radikalt under mina 30 år. En ny grosshandlarentalitet skapar teaterns ansikte inåt och utåt. Repertoarläggning styrs av daytrading, och som kvartalskapitalisten justerar sina aktieportföljer efter börsens rörelser tradar teatern med sina publiksiffror. Kvalitet är lika med att ha utsålt. Vi ser samma mönster på allt fler institutionsteatrar. Färgglada annonsatsningar med kända, leende ansikten i tidningar och på stan. I sin rädsla att misslyckas satsar teatrar på pjäser publiken redan känner till och säljer dem med ansikten från medierna. I sina texter lovar teatern garanterad underhållning. Målet är att sälja ut på stjärnnamn redan före premiär.

Dagens politiker kräver att teatern ska bli alltmer kostnadseffektiv. Spela mer, gör fler föreställningar men anställ färre, det är budet. Öka antalet korta frilanskontrakt. Strunta i betalda semester. Outsourca teatrarernas stora verkstäder. Hyr in scenlösningar av externa bolag. Teaterns tekniker går på scheman som är så produktionsinriktade att det inte längre finns utrymme för dem att skapa tillsammans med scenens folk eller regi. Dekoren kommer sista veckan, ljuset sätts för sent, kritiken syns till och med i recensioner. Det är hög tid att ta den här diskussionen offentligt.

För är kvalitet verkligen det samma som utsålt? Är teatern en resultatenheter som man dagligen kan utvärdera efter influx på biljetter? Borde vi inte snarare fråga vad vi lärde oss, vad publiken fick för nya frågor, vilka spännande misslyckanden som gjordes där vi eventuellt tog nya steg? I teater ingår att ständigt vilja satsa, och ibland göra bort sig! Vart tar den konstnärliga arbetsprocessen vägen nu? Och hur ska

teaterns unika, långsamma egenart försvaras? Vi vill debattera och upplysa allmänheten om vad som händer, innan det är för sent.

Ett samhälle i ekonomisk psykos

I ett samhälle i ekonomisk psykos, där alla är köpare och säljare, är det alltid barnen som överges först. Kulturskolans nedmontering ger mig ångest. Jag fick min teaterskolning gratis i Vår teater, med en mor som var ensam och urfattig. Inte ens gitarrhyra hade vi råd med! Varför hukar sig kulturborgarrådet Sjöstedt i förnekande? Vi vet vad detta kommer att kosta samhället, att den brutala kulturslakten faktiskt är ett klasskrig. Den valfrihet man predikar är ingen valfrihet för de resurslösa.

Runt omkring oss ser vi samma tendenser. Kulturhusets lokaler rör sig i takt med att politikerna letar pengar. Det har börjat med undervåningen, Unga Klaras grannar. Den sällsynt kunniga personalen med konstbokhandeln Konstig flyttades, och bredvid Designtorget kom i stället en elektronikaffär. Det rörliga internetcaféet försvann. Kilen, som är en frigruppsscen och experimentplats bredvid Unga Klara, kommer att säljas bort enligt säker källa. Allt bredvid Unga Klaras entré har blivit kommers.

När scenografikunniga Christina Björk öppnade Kulturhuset 1995 med sina nya rulltrappor ökade publiken enormt. Men idealet och inspirationen var hämtad från kulturhuset Centre Pompidou i Paris, inte varuhuset Åhléns. I Unga Klaras förra lokal på Sveavägen ligger nu ett Liedl. Kanske kan vår nuvarande cabaretlokal, ritad av Celsing, förvandlas till en Laserdome? Allt är ju kultur i vår stad.

Det finns andra lösningar

Men det finns andra lösningar. Som en spännande jämförelse ser vi Västra Götalands region satsa 50 miljoner på sitt omsusade Backa, med 30-talet heltidsanställda. Samtidigt har man råd att renovera Göteborgs stadsteater. På agendan tycks regionens smarta bosättningsplaner och idéer om arbetstillfällen och konstnärers behov kunna sammanställas på ett modernt och respektfullt sätt. Med integritet för konsten.

Men Stockholm har ju alltid varit den statliga kulturpolitikens bakgård. Här kämpar vi i ojämn takt med en bild av en stad som har många statliga kulturpolitiska fördelar: Operan, Nationalmuseum, nationalscenen Dramaten, alla dock institutioner i stark kris.

Det är en märklig situation vi står inför. Aldrig har Stockholms Stadsteater haft så stora publikintäkter som under de senaste åren. Antalet besökare förra året uppgick till smått fantastiska 360 000. Ändå talas det på personalmöten inte om någonting annat än underskott som växer och om uppsägningar som väntar. Lilla scenen stängs, skådespelarensambler krymper. Själv är jag konstnärlig ledare utan planering och budget i höst. Rykten och farhågor sprids som löpeldar i korridorerna, men utåt råder tystnad – ingen debatt hörs. Alla är rädda om sina jobb.

Jag måste höja min röst

Därför måste jag höja min röst! Vi måste börja diskutera teaterns grundläggande frågor igen.

Vart tog ensembler tanken vägen? Var finns den konstnärliga processen? Var är den konstnärliga friheten synlig? Vem vågar tala om konsten och friheten i dag, bland politiker och teaterledningar?

Vi är talets hantverkare.

Kritik är livslust.

Ner med tystnaden!

Därför kallar jag nu alla levande teaterchefer, skådespelare, publik, politiker och samhällsdebattörer till försvar för teaterkonsten!

Gabriel Byström är sedan 2006 kulturchef på Göteborgs-Posten, GP, där han anställdes 1994. Artikeln publicerades i GP söndagen den 20 april 2008. Teaterförbundet tackar Gabriel Byström och GP för rätten att få publicera texten här.

TRE ÅR UTAN RIKTIG KULTURPOLITIK

Gabriel Byström, kulturchef på Göteborgs-Posten

Trond Giske är kulturminister i Norge. Frågar man norska kulturarbetare om hur de ser på sin kulturminister varierar svaren. Giskes vurm för offentliga mottagningar och kindpussande (i Sverige känt som Pagrotkskyndromet) är noterat av de flesta. Men även bland de mest nykonservativa (Giske hör hemma i arbeiderpartiet) är man överens om en sak: Giske får saker gjorda. Eller snarare: Giske är en fena på att ta plats. Där andra går bet i förhandlingarna kommer Giske ut med mer pengar på fickan. Och i slutändan är det trots allt det som räknas. Inte bara, pengar som inte matchas av politiska idéer är ingenting värt. Men kloka idéer, goda intentioner parat med en stor pengapåse kan få stor effekt.

I veckan presenterades den svenska vårbudgeten, en budget kliniskt befriad från överraskningar, inte minst på kulturområdet. Allt fortsätter som tidigare i väntan på »den stora utredningen«, alltså kulturutredningen som landar lagom till årsskiftet. Vi behöver inte uppehålla oss vid alliansregeringens problem att formulera en självständig kulturpolitik, de är kända sedan lång tid. Däremot är det viktigt att på allvar börja fundera över vilka effekter frånvaron av en politik får.